

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« 04 » 09 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

для студентів

спеціальності *061 Журналістика*

освітньої програми *Видавнича справа та редагування*

освітньо-кваліфікаційного рівня *молодший спеціаліст*

Київ – 2021

Розробник: Складан Андрій Анатолійович, викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Складан Андрій Анатолійович, викладач циклової комісії суспільних дисциплін та правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Протокол від 28 серпня 2021 року № 1

Голова циклової комісії Юлія РЯБОКОНЬ

Робочу програму перевірено
« 04 » вересня 2021 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи

Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директора
з навчальної роботи

Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 20_/20_ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол №__
на 20_/20_ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол №__
на 20_/20_ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол №__
на 20_/20_ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	1,5 / 45
Курс	4
Семестр	7
Кількість змістових модулів з розподілом	2
Обсяг кредитів	1,5
Обсяг годин, в тому числі:	45
Аудиторні	22
Модульний контроль	2
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	21

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Культурологія» є спрямованість на збагачення і розширення гуманітарної підготовки студентів, формування творчості активності майбутніх фахівців; ця навчальна дисципліна дає уявлення про етапи історичного розвитку, культури, забезпечувати розуміння зв'язку всіх складових культури – мистецтва, етнографії, філософії матеріальної культури, наукового знання, усіх форм духовних цінностей, формувати світогляд, визначення об'єктивних закономірностей світових і національних культурних процесів, систематизація пам'яток і явищ матеріальної й духовної культури, встановлення чинників й передумов, що управляють виникненням, формуванням культурних інтересів і потреб людей, їх участі в збільшенні, збереженні й передачі культурних цінностей

Основними завданнями вивчення дисципліни «Культурологія» є

- ознайомити студентів із складовими культури та їх особливостями;
- дати поняття про витоки культурології та визначити подальші віхи її розвитку;
- дати визначення основних культурологічних законів, категорій та понять;
- визначити місце курсу «Культурологія» серед інших суспільно-гуманітарних дисциплін та основні етапи становлення та розвитку національної історії;
- сформулювати уявлення про основні історичні періоди розвитку культури;
- дати студентам соціальних спеціальностей професійні знання про вплив культури на соціальне середовище, людину в сучасному соціумі;
- підвищити рівень освіти майбутніх соціальних педагогів в галузі культурологічних процесів;

У студента мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- здатність пояснювати та грамотно застосовує основні культурологічні категорії, поняття, терміни та визначення;
- здатність визначати основні напрямки культурологічних досліджень;
- здатність розкривати та пояснювати культурологічні парадигми, розрізняти тенденції в культурологічному процесі;
- здатність складати типологію культур, та пояснювати їх варіативність;
- визначає цілі і завдання основних типів культур;
- вміння пояснювати феномен культури, її роль у людському житті;
- уміння визначати способи набуття, збереження і передавання соціального досвіду, базисних культурних цінностей;
- здатність оцінювати досягнення культури на основі знання історичного контексту їх створення;
- готовність вести діалог як спосіб виявлення свого розуміння культурних здобутків різних регіонів, народів і націй та визначити лінію власної поведінки в умовах розмаїття культур;

- здатність опанувати нові знання, критично осмислювати набутий досвід з позицій останніх досягнень у галузі гуманітарних наук, економіки та соціальної практики;
- здатність розуміти, вивчати і критично аналізувати отриману інформацію;
- уміння узагальнювати висновки про особливості історичних етапів та головних парадигм культурології;
- готовність отримувати необхідні навички толерантного ставлення до етнонаціональної та суспільної різноманітності культурних форм;
- вміння визначати культурологічні особливості глобальних проблем сучасності;
- здатність розуміти роль науки та техніки в розвитку цивілізації та культури;
- здатність оперувати основними категоріями та поняттями наукового світогляду.

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Культурологія», студент:

- знає, вміє пояснювати та грамотно застосовує основні культурологічні категорії, поняття, терміни та визначення;
- розкриває та пояснює культурологічні парадигми, розрізняє тенденції в культурологічному процесі;
- складає типологію культур, та пояснює їх варіативність;
- визначає цілі і завдання основних типів культур;
- пояснює феномен культури, її роль у людському житті;
- визначає способи набуття, збереження і передавання соціального досвіду, базисних культурних цінностей;
- розуміє і критично аналізує отриману інформацію;
- оцінює досягнення культури на основі знання історичного контексту їх створення;
- вміє визначати культурологічні особливості глобальних проблем сучасності;
- розуміє роль науки та техніки в розвитку цивілізації та культури;
- оперує основними категоріями та поняттями наукового світогляду.
- веде діалог як спосіб виявлення свого розуміння культурних здобутків різних регіонів, народів і націй;
- визначає лінію власної поведінки в умовах діалогу культур та їх розмаїття;
- вміє толерантно ставитись до етнонаціональної та суспільної різноманітності культурних форм;
- опановує нові знання, критично осмислює набутий досвід з позицій останніх досягнень у галузі гуманітарних наук, економіки та соціальної практики
- знає основні філософські підходи в тлумаченні культури.

4. Структура навчальної дисципліни

		Усього	Розподіл годин між видами роботи					
			Аудиторна					самостійна
			лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	
Змістовий модуль I.								
1	Культурологія як наука	8	2					
2	Стиль у культурі	4	2	2				
3	Теорія історичного коловороту	4	2	2				
Змістовий модуль II								
4	Культура як історичне та соціальне явище	4	2	2				
5	Типологія культури	4	2	2				
6	Культурна ідентифікація та етична свідомість	4	2	2				
	Модульний контроль							
	Разом	24	12	10			21	

* із врахуванням МКР

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Культурологія як наука. Історія та теорія культури.

Лекція 1. Культурологія як наука (2 год.)

Поняття «культурологія»: його етимологія, тлумачення обсягу і змісту, історія винайдення та запровадження в науковий обіг. Зміст, предмет і завдання культурології. Історія розвитку культурологічних знань. Культурологія в системі гуманітарних наук, її функції та значення для суспільства.

Основні поняття теми: культура, культурологія, українська культурологія, фундаментальна і прикладна культурологія.

Культурологічні парадигми (загальний огляд). Проблема визначення культури: основні підходи. Інформаційний, ціннісний, етичний аспекти культури. Функції культури.

Поняття стилю - у загальному культурологічному розумінні. Поліваріантність стилю: поняття стилю, стиль мислення, життєвий стиль. Моностильова та полістильова культури. Масова і елітарна культури: проблема елітаризму у філософській думці.

Основні поняття теми: Стиль в історії культури, розуміння стилю в різних наукових аспектах, Людвік Флек, його поняття стилю мислення, передумови формування поп-культури, її позитивні та негативні сторони, Томас Карлейль, першовідкривач елітарної культури, як тої що виділяється з поміж середніх мас.

Основні поняття теми: культура, специфіка культури, культура, як процес творчої діяльності людини, основні парадигми культурології (циклічна; еволюціоністська; антропологічна; філософська; революційно-демократична), функції культури (пізнавальна, інформативна, світоглядна, комунікативна, регулятивна, аксіологічна, виховна).

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1, 3, 5, 11.

Семінар 1. Культурологія як наука про культуру (2 год.)

Семінар 2. Стиль у культурі (2 год.)

Лекція 2. Теорія історичного коловороту (2 год.)

Історія розвитку теорій історичного коловороту. Історичні концепції, О. Шпенглера, А. Тойнбі Закони історичного розвитку М. Данилевського.

Закони історичного розвитку на основі етнографічних досліджень Клода Леві-Стросса

Основні поняття теми: Теорія локальних цивілізацій А.Д.Тойнбі, феномен цивілізації, вчення про «початкову простоту», «квітнучу складність» та «повторне змішувальне спрощення» як стадії історичного коловороту.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1, 3, 5, 11.

Семінар 3. Поняття культурного стилю(2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Культура у вимірах філософської теорії

Лекція 3. Культура як історичне та соціальне явище.

Питання походження культури як антропологічна проблема.

Культурогенез (основні підходи): трудова теорія (К. Маркс, Ф. Енгельс); психоаналітична концепція (Фрейд, К.Юнг, Е. Фром); ігрова модель (Й. Гейзінга, Г. Гадамер, Е. Берн); інші підходи (Е. Касієр, Ю. Хабермас, М. Фуко, П. Сорокін та ін.). Культура як складна самоорганізуюча система.

Основні поняття теми: адаптація людини в природі, втрата людиною природного буття, адаптація, перманентний, семіотика, апріорні судження.

Семинар 4. Теорія історичного коловороту (2 год.)

Лекція 4. Типологія культури (2 год.)

Соціальні світи та їх типи Типологія культури як наукова проблема. Типологія культури в історичному аспекті. Типологія культури в регіональному масштабі.

Основні поняття теми: поняття соціокультурного світу, типи соціокультурних світів, регіональні культури, цивілізації, цивілізаційні концепції А.Тойнбі., характерні риси історичного типу культури.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-5, 7,11,14.

Семинар 5. Культура як історичне та соціальне явище (2год.)

Лекція 5. Культурна ідентифікація та етична свідомість (2 год.)

Глобалізаційні процеси в сучасній світовій культурі. Ідея рівноправності культур. Проблема цивілізаційних конфліктів як глобальна конфліктологічна проблема. Культурна ідентифікація (ментальність). Етична свідомість. Культурологічна проблематика в українській національній традиції (загальний огляд).

Основні поняття теми: Етнос, етногенез, людство, народ, національність, традиція, метизація, естетизація, сакралізація, етнонаціональний культурний процес, етнонаціональна культура, екзоетнічність, ендогамія, етнізація, етнічна акультурація, етнічна дисперсія, етнічна пам'ять, етнічний нарцисизм, етнічна традиція, етнічне самоутвердження, етнолінгвістика, етнонаціональна політика, характер, національний характер, національна свідомість, національна ідея та ідеал, національна ідентифікація. Самобутність, «Захід», «Схід», західний месіанізм, східний месіанізм, азіатчина, асиміляція, «чистота» нації, ідентичність цивілізації, націоналізм, культурна еліта нації.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-5, 7,11,14.

Семинар 6. Типологія культури (2год.)

6.Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Культурологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	3	3
Відвідування семінарів	1	2	2	3	3
Робота на семінарському занятті	10	1	5	2	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25			1	25
Разом			25		56
Максимальна кількість балів			81		
Розрахунок коефіцієнта			0,81		

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1	Культурологія як наука. Теорія історичного коловороту. Культурна антропологія	5
2	Типологія культури. Культура як історичне та соціальне явище. Теорії культурних змін	5
3	Культурна ідентифікація та етична свідомість.	5
4	Співвідношення особистості і культури. Ідеал людини в різних типах культури та мистецтва	5
5	Культура як засіб самоусвідомлення людини в всесвіті. Художня культура та її особливості	5
6	Духовна культура України ХХ ст.	5
	Разом	30

Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізненні знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення модульного контролю – модульна контрольна робота

Форма проведення – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на теоретичні питання оцінюються в залежності від правильності та повноти відповіді.

Виконання тестових завдань оцінюється в 1 бал за кожен правильну відповідь

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 15 балів

Виконання 10 тестових завдань – 10 балів.

Всього балів – 25.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Кількість балів	Оцінка
100-90	Відмінно
82-89	Дуже добре
75-81	Добре
69-74	Задовільно
60-68	Достатньо
0-59	Незадовільно

7. Навчально-методична карта дисципліни «Культурологія»

Разом: 45 год., лекції – 10 год., семінарські заняття – 12 год., самостійна робота – 21 год., підсумковий контроль – 2 год.

Модулі	Змістовний модуль I					Змістовний модуль II					
Назва модуля	Культурологія як наука. Історія та теорія культури					Культура у вимірах філософської теорії					
Лекції	1	2		3		4		5		6	
Дати											
Теми лекцій	Культурологія як наука про культуру	Стиль у культурі		Теорія історичного коловороту		Культура як історичне та соціальне явище.		Типологія культури		Культурна ідентифікація та етична свідомість	
Теми семінарських занять		Семінар 1. Культурологія як наука про культуру	Семінар 2. Стиль у культурі		Семінар 3. Поняття культурного стилю		Семінар 4. Теорія історичного коловороту		Семінар 5. Культура як історичне та соціальне явище		Семінар 6. Типологія культури
Види поточного контролю											Модульна контрольна робота

8. Рекомендована література

Основна

1. Шевнюк О.Л. Культурологія. Навч. посібник. – К.: Знання – Прес, 2014. – 123с.
2. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Кондратюк А. Ю. Культурологія : Навчальний посібник - К.: Центр навчальної літератури, 2017.- 392 с.
3. Гаврюшенко О.А., Шейко В.М., Кравченко О.В. Історія світової культури: Навч. посібник / Наук. ред. В.М. Шейко. - К.: Кондор, 2016. - 404 с.
4. Закович М. М Культурологія: українська та зарубіжна культура. Навчальний посібник Київ. Знання, 2017 – 333с
5. Подольська Є.А.,Лихвар В.Д. Іванова К.А. Культурологія. Навчальний посібник: Вид. 2-ге, перероблене та доповнене. – К., Центр навчальної літератури, 2015. – 392

Додаткова

1. Біленька І.Г Антропологічний вимір феномену культури // Антологія культури. К., 2018 – 15с.
2. Гончарук Т. Культурологія: Навчальний посібник. – Тернопіль, 2004.
3. Гриценко Т. Б. Культурологія - робоча програма та методичні рекомендації до курсу Культурологія - К.: Знання, 2000.
4. Гофкірхнер В. Життя в світі самоорганізації: змагання стилів мислення та світобачень // Практична філософія. — 2013. — №1.
5. Павленко О. Культурологія: Посібник для підготовки до іспитів / О. Павленко. – К., 2008. – 176 с.
6. Матвеева Л.Л. Культурологія: Курс лекцій. – К.: Либідь., 2005. – 512с
7. Шевнюк О.Л. Культурологія. Навч. посібник. – К.: Знання – Прес, 2004. – С. 17-40.
8. Собуцький О.Б. , Погорілий, О.М Культурологія: Навчальний посібник. – К., 2015.
9. Тюрменко І. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник / За ред. І. Тюрменко, С. Буравченкова, П. Рудик. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 370 с.
10. Уайт Л.А. Поняття культури // Личность. Культура. Общество. – 2004. – №2. – С. 59-86
11. Уайт Л.А. Комплексна програма з курсу “Культурологія” для студентів філософського факультету. — Львів: ВЦ ЛНУ, 2014.
12. Культурологія. Могилянська школа [Текст] : колект. монографія / [Демчук Р. В. та ін.] ; під. ред. проф. М. А. Собуцького, доц. Д. О. Короля, доц. Ю. В. Джулая ; Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.", Каф. культурології. - Київ : Олег Філюк [Вид.], 2018. - 295,
13. Культурологія [Текст] : навч. посіб. [для учнів, студентів і викладачів] / Олександр Музальов ; Нац. акад. пед. наук України, Львів. наук.-практ. центр проф.-техн. освіти. - Київ : Педагогічна думка, 2013. - 125 с.
14. Культурологія [Текст] : слов.-довід. / А. Л. Сокульський ; Гуманітар. ун-т "Запоріж. ін-т держ. та муніцип. упр.". - Запоріжжя : ГУ "ЗІДМУ", 2006. - 290 с.
15. Культурологія [Текст] : посіб. для підгот. до іспитів / О. П. Павленко. - Вид. 5-те, стер. - Київ : Паливода А. В. [вид.], 2013. – 174.
16. Культурологія. Історія світової культури [Текст] : навч. посіб. / Кучменко Е. М., Мельничук Т. Ф. ; [за ред. Кучменко Е. М.]. - 2-ге вид., допов. - Київ : НАКККіМ, 2014. - 478 с.